

فهرست مطالب

۱۹	مقدمه مؤلف
۲۱	مقدمه - در انتشار و آثار و اجرای قوانین به طور عموم
۲۵	جلد اول - در اموال
۲۷	کتاب اول - در بیان اموال و مالکیت به طور کلی
۲۷	باب اول - در بیان انواع اموال
۲۷	فصل اول - در اموال غیر منقول
۳۰	فصل دوم - در اموال منقوله
۳۲	فصل سوم - در اموالی که مالک خاص ندارد
۳۳	باب دوم - در حقوق مختلفه که برای اشخاص نسبت به اموال حاصل می‌شود
۳۴	فصل اول - در مالکیت
۳۷	فصل دوم - در حق انتفاع
۳۸	مبحث اول - در عمری و رقبی و سکنی
۴۲	مبحث دوم - در وقف
۵۷	مبحث سوم - در حق انتفاع از مباحات
		فصل سوم - در حق ارتفاق نسبت به ملک غیر و در احکام و آثار املاک
۵۸	نسبت به املاک مجاور
۵۸	مبحث اول - در حق ارتفاق نسبت به ملک غیر
۷۰	مبحث دوم - در احکام و آثار املاک نسبت به املاک مجاور
۹۰	مبحث سوم - در حریم املاک
۹۳	کتاب دوم - در اسباب تملک
۹۴	قسمت اول - در احیاء اراضی موات و حیازت اشیا، مباحه
۹۴	باب اول - در احیاء اراضی موات و مباحه
۹۷	باب دوم - در حیازت مباحات
۱۱۱	باب سوم - در معادن
۱۱۲	باب چهارم - در اشیا، پیداشده و حیوانات ضالّه

۱۱۲	فصل اول - در اشیا پیداشده
۱۱۶	فصل دوم - در حیوانات ضاله
۱۱۹	باب پنجم - در دفينه
۱۲۰	باب ششم - در شكار
۱۲۲	قسمت دوم - در عقود و معاملات و الزامات
۱۲۲	باب اول - در عقود و تعهدات به طور کلی
۱۲۳	فصل اول - در اقسام عقود و معاملات
۱۲۶	فصل دوم - در شرایط اساسی برای صحت معامله
۱۲۸	مبحث اول - در قصد طرفین و رضای آنها
۱۴۴	مبحث دوم - در اهلیت طرفین
۱۴۶	مبحث سوم - در مورد معامله
۱۴۸	مبحث چهارم - در جهت معامله
۱۵۰	فصل سوم - در اثر معاملات
۱۵۰	مبحث اول - در قواعد عمومی
۱۵۷	مبحث دوم - در خسارات حاصله از عدم اجرای تعهدات
۱۶۱	مبحث سوم - در اثر عقود نسبت به اشخاص ثالث
۱۶۴	فصل چهارم - در بیان شرایطی که در ضمن عقد می شود
۱۶۴	مبحث اول - در اقسام شرط
۱۶۹	مبحث دوم - در احکام شرط
۱۷۸	فصل پنجم - در معاملاتی که موضوع آن مال غیر است یا معاملات فضولی
۱۸۷	فصل ششم - در سقوط تعهدات
۱۸۸	مبحث اول - در وفای به عهد
۱۹۶	مبحث دوم - در اقاله
۱۹۸	مبحث سوم - در ابراء
۱۹۹	مبحث چهارم - در تبدیل تعهد
۲۰۰	مبحث پنجم - در تهاتر
۲۰۳	مبحث ششم - مالکیت مافی الذمه
۲۰۴	باب دوم - در الزاماتی که بدون قرارداد حاصل می شود
۲۰۴	فصل اول - کلیات
۲۰۸	فصل دوم - در ضمان قهری
۲۰۸	مبحث اول - در غصب
۲۱۹	مبحث دوم - در اتلاف
۲۲۱	مبحث سوم - در تسیب

۲۳۳	مبحث چهارم - در استیفاء
۲۳۵	باب سوم - در عقود معینة مختلفه
۲۳۵	فصل اول - در بیع
۲۳۵	مبحث اول - در احکام بیع
۲۳۹	مبحث دوم - در طرفین معامله
۲۳۰	مبحث سوم - در مبیع
۲۳۸	مبحث چهارم - در آثار بیع
۲۳۹	فقره اول - در ملکیت مبیع و ثمن
۲۴۱	فقره دوم - در تسلیم
۲۵۱	فقره سوم - در ضمان درک
۲۵۳	فقره چهارم - در تأدیة ثمن
۲۵۴	مبحث پنجم - در خیارات و احکام راجعه به آن
۲۵۴	فقره اول - در خیارات
۲۵۹	اول - در خیار مجلس
۲۵۹	دوم - در خیار حیوان
۲۶۰	سوم - در خیار شرط
۲۶۲	چهارم - در خیار تأخیر ثمن
۲۷۲	پنجم - در خیار رؤیت و تخلف وصف
۲۷۸	ششم - در خیار غبن
۲۸۳	هفتم - در خیار عیب
۳۰۶	هشتم - در خیار تدلیس
۳۰۸	نهم - در خیار تبعض صفت
۳۱۲	دهم - در خیار تخلف شرط
۳۱۳	فقره دوم - در احکام خیارات به طور کلی
۳۱۹	فصل دوم - در بیع شرط
۳۲۲	فصل سوم - در معاوضه
۳۲۳	فصل چهارم - در اجاره
۳۲۳	مبحث اول - در اجارة اشیا
۳۴۰	مبحث دوم - در اجارة حیوانات
۳۴۲	مبحث سوم - در اجارة اشخاص
۳۴۳	فقره اول - در اجارة خدمه و کارگر
۳۴۴	فقره دوم - در اجارة متصدی حمل و نقل
۳۴۵	فصل پنجم - در مزارعه و مساقات

۳۴۵	مبحث اول - در مزارعه
۳۵۷	مبحث دوم - در مساقات
۳۵۹	فصل ششم - در مضاربه
۳۶۶	فصل هفتم - در جماله
۳۷۱	فصل هشتم - در شرکت
۳۷۱	مبحث اول - در احکام شرکت
۳۷۹	مبحث دوم - در تقسیم اموال شرکت
۳۸۸	فصل نهم - در ودیعه
۳۸۸	مبحث اول - در کلیات
۳۹۰	مبحث دوم - در تعهدات امین
۴۰۰	مبحث سوم - در تعهدات امانت گذار
۴۰۱	فصل دهم - در عاریه
۴۰۶	فصل یازدهم - در قرض
۴۰۸	فصل دوازدهم - در قمار و گرویندی
۴۰۹	فصل سیزدهم - در وکالت
۴۰۹	مبحث اول - در کلیات
۴۱۳	مبحث دوم - در تعهدات وکیل
۴۱۷	مبحث سوم - در تعهدات موکل
۴۱۹	مبحث چهارم - در طرق مختلفه انضای وکالت
۴۲۲	فصل چهارم - در ضمان عقد
۴۲۲	مبحث اول - در کلیات
۴۲۷	مبحث دوم - در اثر ضمان بین ضامن و مضمون له
۴۳۱	مبحث سوم - در اثر ضمان بین ضامن و مضمون عنه
۴۳۸	مبحث چهارم - در اثر ضمان بین ضامنین
۴۴۰	فصل پانزدهم - در حواله
۴۴۵	فصل شانزدهم - در کفالت
۴۵۴	فصل هفدهم - در صلح
۴۶۳	فصل هیجدهم - در رهن
۴۷۶	فصل نوزدهم - در هبه
۴۸۰	قسمت سوم - در اخذ به شفعه
۴۸۷	قسمت چهارم - در وصایا و ارث
۴۸۷	باب اول - در وصایا
۴۸۷	فصل اول - در کلیات

۴۹۱	فصل دوم - در موصی
۴۹۲	فصل سوم - در موصی به
۴۹۹	فصل چهارم - در موصی له
۵۰۲	فصل پنجم - در وصی
۵۰۷	باب دوم - در ارث
۵۰۷	فصل اول - در موجبات ارث و طبقات مختلفه وراث
۵۱۰	فصل دوم - در تحقق ارث
۵۱۴	فصل سوم - در شرایط و جمله‌ای از موانع ارث
۵۲۱	فصل چهارم - در حجب
۵۳۱	فصل پنجم - در فرض وصاحبان فرض
۵۴۱	فصل ششم - در سهم الارث طبقات مختلفه وراث
۵۴۱	مبحث اول - در سهم الارث طبقه اول
۵۵۴	مبحث دوم - در سهم الارث طبقه دوم
۵۶۹	مبحث سوم - در سهم الارث وراث طبقه سوم
۵۸۲	مبحث چهارم - در میراث زوج و زوجه
۵۸۸	کتاب سوم - در مقررات مختلفه
۵۸۹	جلد دوم - در اشخاص
۵۹۱	کتاب اول - در کلیات
۶۰۳	کتاب دوم - در تابعیت
۶۱۷	کتاب سوم - در اسناد سجل احوال
۶۲۱	کتاب چهارم - در اقامتگاه
۶۲۵	کتاب پنجم - در غایب مفقود الاثر
۶۳۶	کتاب ششم - در قرابت
۶۳۸	کتاب هفتم - در نکاح و طلاق
۶۳۸	باب اول - در نکاح
۶۳۸	فصل اول - در خواستگاری
۶۴۰	فصل دوم - قابلیت صبی برای ازدواج
۶۴۲	فصل سوم - در موانع نکاح
۶۴۹	فصل چهارم - شرایط صحت نکاح
۶۵۳	فصل پنجم - وکالت در نکاح
۶۵۴	فصل ششم - در نکاح منقطع
۶۵۴	فصل هفتم - در مهر

۶۶۳	فصل هشتم - در حقوق و تکالیف زوجین نسبت به یکدیگر
۶۷۰	باب دوم - در انحلال عقد نکاح
۶۷۰	فصل اول - در مورد امکان فسخ نکاح
۶۷۶	فصل دوم - در طلاق
۶۷۶	مبحث اول - در کلیات
۶۷۹	مبحث دوم - در اقسام طلاق
۶۷۹	مبحث سوم - در عده
۶۸۶	کتاب هشتم - در اولاد
۶۸۶	باب اول - در نسب
۶۹۲	باب دوم - در نگاهداری و تربیت اطفال
۶۹۷	باب سوم - در ولایت قهری پدر و جد پدری
۷۰۴	کتاب نهم - در خانواده
۷۰۴	فصل اول - در الزام به اتفاق
۷۱۱	کتاب دهم - در حجر و قهومت
۷۱۱	فصل اول - در کلیات
۷۱۵	فصل دوم - در موارد نصب قیم و ترتیب آن
	فصل سوم - در اختیارات و وظایف و مسؤولیت قیم و حدود آن نظارت مدعی
۷۲۲	المعوم در امور صغار و مجانین و اشخاص غیر رشید
۷۲۸	فصل چهارم - در موارد عزل قیم
۷۳۰	فصل پنجم - در خروج از تحت قیمومت
۷۳۳	جلد سوم - در ادله اثبات دعوی
۷۳۶	کتاب اول - در اقرار
۷۳۶	باب اول - در شرایط اقرار
۷۴۵	باب دوم - در آثار اقرار
۷۵۲	کتاب دوم - در اسناد
۷۶۹	کتاب سوم - در شهادت
۷۶۹	باب اول - در موارد شهادت
۷۷۳	باب دوم - در شرایط شهادت
۷۷۸	کتاب چهارم - در امارات
۷۸۸	کتاب پنجم - در قسم

مقدمه

در انتشار و آثار و اجرای قوانین به طور عموم

■ ماده ۱-

مصوبات مجلس شورای اسلامی و نتیجه همه‌پرسی پس از طی مراحل قانونی به رئیس‌جمهور ابلاغ می‌شود. رئیس‌جمهور باید ظرف مدت پنج روز آن را امضاء و به مجریان ابلاغ نماید و دستور انتشار آن را صادر کند و روزنامه رسمی موظف است ظرف مدت ۷۲ ساعت پس از ابلاغ منتشر نماید. تبصره- در صورت استنکاف رئیس‌جمهور از امضاء یا ابلاغ در مدت مذکور در این ماده، به دستور رئیس مجلس شورای اسلامی، روزنامه رسمی موظف است ظرف مدت ۷۲ ساعت مصوبه را چاپ و منتشر نماید.

■ ماده ۲-

قوانین پانزده روز پس از انتشار در سراسر کشور لازم الاجراء است، مگر آن که در خود قانون ترتیب خاصی برای موقع اجراء مقرر شده باشد.

■ ماده ۳-

انتشار قوانین باید در روزنامه رسمی به عمل آید.

■ ماده ۴-

اثر قانون نسبت به آتیه است و قانون نسبت به ماقبل خود اثر ندارد، مگر این که در خود قانون مقررات خاصی نسبت به این موضوع اتخاذ شده باشد.

مثال - اگر در تاریخ ۹۱/۱۲/۱ قانونی نسبت به خرید و فروش منزل تصویب و به مردم ابلاغ و اعلام شد، چنانچه حسن قبل از این تاریخ منزلش را به علی فروخته باشد این قانون شامل معامله آنها نمی‌شود و در مورد خرید و فروش آنها اجرا نمی‌گردد، مگر این که در خود آن قانون مصوب تاریخ ۹۱/۱۲/۱ گفته شده باشد که این قانون معاملات قبل از این تاریخ را هم شامل می‌شود که در این صورت معامله حسن و علی نسبت به منزل مشمول آن قانون خواهد شد. و خلاصه این که هر قانونی که تصویب می‌شود نسبت به معاملات و کارهای آینده لازم است اجرا شود، نه کارهایی که در گذشته انجام گرفته است مگر این که خود قانون بگوید این قانون نسبت به گذشته هم لازم الاجرا است.

■ ماده ۵ -

کلیهٔ سکنهٔ ایران، اعم از اتباع داخله و خارجه، مطیع قوانین ایران خواهند بود، مگر در مواردی که قانون استثناء کرده باشد.

مثال - حسن که ایرانی است و لا که لبنانی است و هر دو ساکن ایران هستند و در ایران زندگی می‌کنند در رابطه مقررات مربوط به نقل و انتقال و خرید و فروش خانه و مغازه هر دو تابع مقررات ایران هستند و باید مقررات ایران را در این خصوص قبول کرده و رعایت نمایند مگر این که، در خود قوانین ایران استثنائاتی برای اتباع خارجه قائل شده باشد مثلاً، بگوید تابعین کشور لبنان از اصول این قانون مستثنی هستند و در این زمینه تابع قانون کشور خودشان هستند.

■ ماده ۶ -

قوانین مربوط به احوال شخصیه، از قبیل نکاح و طلاق و اهلیت اشخاص و ارث، در مورد کلیهٔ اتباع ایران، ولو این که مقیم در خارجه باشند، مجری خواهد بود.

مثال - اگر حسن و خانم X که دو نفر ایرانی هستند بخواهند با همدیگر ازدواج کنند باید طبق قوانین و مقررات ایران در رابطه با ازدواج اقدام به ازدواج با یکدیگر نمایند هر چند که هر دو نفر ساکن لبنان هم باشند.

■ ماده ۷ -

اتباع خارجهٔ مقیم در خاک ایران، از حیث مسایل مربوط به احوال شخصیه و اهلیت خود و هم چنین از حیث حقوق ارثیه، در حدود معاهدات، مطیع قوانین و مقررات دولت متبوع خود خواهند بود.

مثال - اگر دولت فرانسه با جمهوری اسلامی ایران قرارداد بسته است که اشخاص فرانسوی که در ایران هستند نسبت به مسایل شخصی از قبیل ازدواج، طلاق، ارث و مانند این‌ها تابع قوانین فرانسه باشند هر چند که در ایران زندگی می‌کنند، در این صورت اگر خانم X با آقای Y که فرانسوی هستند اما در ایران زندگی می‌کنند تصمیم به ازدواج با همدیگر بگیرند قوانین و مقررات دولت متبوع خودشان، یعنی فرانسه در مورد ازدواج آن‌ها جاری می‌شود نه قوانین دولت جمهوری اسلامی ایران.

■ ماده ۸-

اموال غیرمنقوله که اتباع خارجه در ایران طبق عهود تملک کرده یا می‌کنند از هر جهت تابع قوانین ایران خواهد بود.

مثال- اگر آقای Y که فرانسوی است بر اساس قراردادهایی که بین دولت ایران و دولت فرانسه در زمینه خرید و فروش و نقل و انتقال اموال غیرمنقول اتباع فرانسه در ایران بسته شده است، اقدام به خریدن زمین در ایران نماید تمام قوانین جمهوری اسلامی ایران در مورد نقل و انتقال زمین نسبت به معامله‌های آقای Y نسبت به خریدن زمین جاری می‌شود.

■ ماده ۹-

مقررات عهدی که بر طبق قانون اساسی بین دولت ایران و سایر دول منعقد شده باشد در حکم قانون است.

مثال- قوانین عبارت است از مقرراتی که از طرف دولت و مجلس یک کشور وضع و تصویب می‌شود اکنون بر اساس ماده ۹ می‌گوییم مقررات سازمان‌ها و عقدهایی که بر طبق معیارهای قانون اساسی بین ایران و یکی از کشورهای خارجی مثل فرانسه بسته شود در حکم قانون (قوانین داخلی ایران) است و لازم الاجراء می‌باشد.

■ ماده ۱۰-

قراردادهای خصوصی نسبت به کسانی که آن را منعقد نموده‌اند، در صورتی که مخالف صریح قانون نباشد، نافذ است.

مثال- اگر حسن در مورد انتقال منافع خانه‌اش به حسین یک قراردادی با حسین منعقد نمود، که حسین مثلاً مدت یک سال از منافع خانه حسن استفاده کند و در عوض اجرت معینی هم هر ماه بپردازد این توافق‌نامه و قرارداد خصوصی به شرطی